

Čís. 16477.

Železniční přepravní řád (vlád. nař. č. 144/1928 Sb. z. a n.).

Jestliže dráha (stanice určení) vydala přepravovanou zásilku prvé z dvou fyzických osob, uvedených v nákladním listě tak, že se mohlo míti za to, že příjemcem zásilky jest označena odesílatelem firma a nikoli dvě fyzické jednotlivé osoby, neručí dráha odesílateli za škodu, která mu snad vznikla proto, že nebyla zásilka dodána zároveň oběma fyzickým osobám.

(Rozh. ze dne 10. listopadu 1937, Rv I 859/36.)

František Ch., bývalý továrník obuvi v D. n. O., koupil od žalující firmy začátkem února 1931 pro sebe a pro Jaroslava S. balík usní za 2.712 Kč 65 h po srážce slevy 56 Kč. Na přání uvedeného kupitele mělo býti zboží zasláno na něho a Jaroslava S. společně, aby měla prodávající firma jistotu, že dostane zapláceno, když zboží bude dodáno oběma jako solidárním spoludlužníkům. Žalobkyně zaslala objednané zboží drahou a nákladní list vyplnila na »Františka Ch. a Jaroslava S., továrna na obuv D. n. O.«. Dráha nákladní list přijala, změnu příkazu si však nevyžádala. Když ani František Ch., ani Jaroslav S. neplatili, zažalovala je žalující firma u okresního soudu v H. K. Ve sporu František Ch. dluh uznal, avšak žaloba proti Jaroslavu S. byla zamítnuta, ježto o dodávce zboží nevěděl ani nedostal od dráhy návěstí. Tvrdíc, že dráha byla povinna vydati uvedené zboží jen oběma adresátům, nebo aspoň na předložení návěstí podepsaného oběma adresáty, což se nestalo, takže příkaz obsažený v nákladním listě nebyl splněn, přes to, že nejen přednostou stanice v D., ale i obecně bylo v D. známo, že František Ch. nic nemá a že jeho podnik vede Jaroslav S. a že tak hrubou nedbalostí dráhy byla žalující firmě způsobena nejen škoda v ceně zboží, ale i škoda na útratách sporu, které jednak zaplatila Jaroslavu S., jednak svému právnímu zástupci, domáhá se žalobkyně na žalovaném Československém státě (železniční správě) zaplacení 7.339 Kč 20 h s přísl. Žalovaný namítl mimo jiné, že nákladní list, kterým byla zásilka, o níž jde, odeslána, měl toto označení příjemce: »Pan František Ch. a Jaroslav S., továrna na obuv, D. n. O.«. Dráha takto vyplněný nákladní list přijala, poněvadž nebyla ani povinna, ani nemohla přezkoumati, zda není oběma jmény označena firma, jejíž jsou oba jmenovaní společníky. Poněvadž vydání zásilky oběma adresátům nebylo možné, vydala ji dráha tomu, kdo byl na prvním místě uveden a jemuž jedině mohlo patřiti určení v adrese »továrna na obuv«, protože František Ch. provozoval tehdy po živnostensku výrobu obuvi a měl živnost tu ohlášenu, kdežto Jaroslav S. živnost takovou nevedl a byl povoláním účetní v továrně na zboží zcela odlišné. Měla-li býti zásilka vydána továrně na obuv, mohlo se tak státi jedině Františku Ch. a s hlediska péče řádného obchodníka byl postup dráhy zcela bezvadný. Nižší soudy zamítly žalobu, odvolací soud z těchto důvodů: Odvolatel

vyvozuje svůj nárok na náhradu škody z dopravní smlouvy uzavřené podle nákladního listu. Odvolací soud z něho zjistil, že žalobkyně odevzdala dráze ve stanici H. K. k dopravě dne 6. února 1931 balík usní, že jako příjemce byl v příslušné rubrice označen: »pan František Ch. . . . a Jaroslav S. . . ., továrna na obuv, D. n. O.« a že téhož dne potvrdila dráha přijetí zboží. Zboží došlo do stanice určení dne 9. února 1931. Návěstím a odběrním listem o zásilce došlé s nákladní kartou a opisem této karty odvolací soud dále zjistil, že Č. S. D. uvědomily dne 9. února 1931 o dojití zboží příjemce »Fr. Ch. . . . a Jar. S. . . .« a že téhož dne potvrdil »Fr. Ch. . . .«, že avisovanou zásilku obdržel. Podle čl. 53 § 1 ž. př. ř. byla přepravní smlouva mezi stranami uzavřena, jakmile odesilací stanice v H. K. přijala zboží k přepravě a vydala nákladní list. Tento nákladní list jest jak podle čl. 391 obch. zák., tak podle čl. 53 § 3 ž. př. ř. nejen důkazem, ale i podstatnou částí přepravní smlouvy (Přehled judikatury, Trnka č. 606). Čl. 48 ž. př. ř. již proto přesně normuje jeho obsah. V § 1 a) výslovně ustanovuje zejména, že jako příjemce lze označiti pouze jedinou osobu nebo firmu. Adresy, které neuvádějí příjemcovu jméno, prohlašuje za nepřípustné. Jaký důkaz klade přepravní řád nyní platný na singularitu příjemce, je viděti z toho, že dřívější čl. 56 a § 1 ž. dopr. ř. č. 203/1921 Sb. z. a n. jest doplněn ustanovením, z něhož se nepřípustnost plurality zřetelně podává. Činění výjimek z takovýchto úmyslně doplněných a zásadních ustanovení není již proto správné. Čl. 49 ž. př. ř. stanoví ručební povinnost odesilatele za správnost jeho údajů a prohlášení v nákladním listě. Odesilatele stíhají veškeré následky, které vyplývají z nesprávnosti, nepřesnosti nebo neúplnosti jeho údajů. Že odesílatel ručí za údaje nákladního listu, že jen jeho stíhají následky nesprávného nebo nepřesného vyplnění a že jest jeho věcí, aby jej vyplnil s pozorností a péčí řádného kupce podle čl. 282 obch. zák., v tom jest i judikatura jednotná (Přehled, Trnka, rozh. č. 496, 830, 961, 966). Je proto zkoumati, zda si žalobkyně vyplňujíc nákladní list údajem příjemce, počínala s péčí v obchodním styku obvyklou, když ještě mimo to ji činí zvláštní ustanovení železničního přepravního řádu za každou nejasnost a nepřesnost odpovědnou. Podle svého tvrzení volila uvedený způsob vyplnění, aby zboží bylo vydáno jen na předložení návěstí podepsaného oběma adresáty a na potvrzení jich obou. Podle toho má odvolatelka za to, že zvoleným označením příjemce dala najevo, že jím mají býti dvě od sebe rozdílné fyzické osoby. Přijavši bez námitek nákladní list, převzala dráha zvýšenou povinnost provést doručení na oba adresáty, což je prý dovoleno i přes ustanovení čl. 48 § 1 a) ž. př. ř., ježto dotčené předpisy nemají povahu norem velících. Pro posouzení platí prý smluvní svoboda i u norem, jako je přepravní řád, a jsou prý rozhodující jeho ustanovení čl. 1 a 3, nikoliv čl. 6, který se vztahuje pouze na tarify, a kde výslovný zákaz má svůj zvláštní účel. Avšak i kdyby bylo stranám — na straně žalované dráhy patrně každému staničnímu úřadu — dáno právo, aby činil výjimky z kategorických předpisů čl. 48 § 1 a) ž. př. ř., bylo by na žalobkyni, aby takovouto výjimečnou úmluvu jasně dokázala. Žalující firma ji vyvozuje z označení příjemce v nákladním listě. Je proto

posouditi, zda odesílací stanice v H. K., u níž nějakou notoriету poměru mezi Františkem Ch. a Jaroslavem S. odvolatelka netvrdí, mohla z nákladního listu seznati, že žalující označila, ač to není podle čl. 48, § 1 a) ž. př. ř. dovoleno, dvě fyzické osoby jako příjemce a že chce tudíž uzavřítí výjimečnou smlouvu dopravní s dvěma příjemci. V té příčině je odvolací soud toho názoru, že označení příjemce zvolené žalobkyní je takové, že žalovaná dráha mohla pokládati příjemce za firmu. Především byl ponechán v nákladním listě předtisk »příjemce« neopraven, ač příjemci měli býti dva. Pak obě jména jsou spojena a za nimi je objektivní označení »továrna na obuv« (nikoliv továrnici). Slůvko »pan« lze při zkoumání nikoli podrobném — jaké zvláště od železnice při určitém chvatu, s nímž musí pracovati, nelze ani požadovati, ani očekávati (rozh. č. 3005 Sb. n. s.) — jednak snadno přehlédnouti, jednak nelze z něho se zřením na ostatní obsah bezpečně usouditi na vůli označiti fyzické osoby a nikoli firmu. Kdyby byla žalobkyně chtěla uzavřítí smlouvu o přepravě zboží dvěma příjemcům, byla by je musila uvéstí v nákladním listě nedvojsmyslně a přesně způsobem v obchodním styku obvyklým a v čl. 49 ž. př. ř. zřetelně žádaným. Nedokázala proto, že by byla dráha porušila podle označení příjemce v nákladním listě závazek dodati zboží proti ustanovením železničního přepravního řádu na místě jednomu příjemci dvěma příjemcům. Je tedy neprávem vyvozováno z přepravní smlouvy, uzavřené dne 6. února 1931, že se jí žalovaná dráha zavázala vydati zboží Františku Ch. a Jaroslavu S. jako dvěma od sebe odlišným fyzickým osobám. Při označení příjemce si sama žalobkyně nepočínala pečlivě, zvolila-li proti povinnosti uložené jí jak čl. 48, 49 ž. př. ř., tak i čl. 282 obch. zák. označení při nejmenším obojetné, z něhož bylo při singularitě příjemce přepravním řádem stanovené souditi spíše na to, že příjemcem je firma a nikoli dvě osoby fyzické. Důsledky zvoleného nejasného znění stíhají jak dle § 915 obč. zák., tak dle zvláštního ustanovení čl. 49 ž. př. ř. žalující firmu, a to i ty důsledky, které z vylíčené nejasnosti plynuly pro vydání zboží ve stanici určení. Zněl-li nákladní list, podle něhož byla sjednána smlouva tak, jak shora uvedeno, nedopustila se dráha žádného porušení povinnosti uložené jí čl. 63 § 1 ž. př. ř. Návěstí vystavila stanice určení sice stručněji, ale zásadně shodně na Františka Ch. a Jaroslava S. Co do způsobu vydání zboží nebylo povinností železničního úředníka, aby pátral po příčině uvedení dvou jmen na nákladním listě, když příjemcem podle čl. 48 § 1 a) ž. př. ř. mohla býti jen jedna osoba a když nějaká výjimečná úmluva o kolektivním vydání zboží bezpečně nevysvítala z nákladního listu. Vyložil-li si nejasné označení příjemce po svém a vydal-li zboží ono na podpis odběrního listu jedné z osob v nákladním listě jmenovaných, nejednal nedbale, neboť se mohl podle označení příjemce v nákladním listě domnívati, že jde o podpis osoby k přijetí zboží bez dalšího oprávnění. Vydání zboží Františku Ch. na odběrní list pouze jím podepsaný, v němž žaloba vidí vznik škody, nemá svou příčinu v nějakém zavinění nebo nedopatření dráhy, nýbrž zase jen v nejasném označení příjemce, jež jde, jak řečeno, na vrub žalobce. V souhlase s prvním soudem a s jeho právním úsudkem dospívá i odvolací soud k závěru, že v postupu

dráhy nelze shledati ani nějaké nedopatření. Žaloba z takové nedopatřením vzniklé škody byla by ovšem podle čl. 107 § 1 ž. př. ř. promlčena. Tím méně může jíti o nějakou hrubou nedbalost. Pojem takové hrubé nedbalosti vyložil nejvyšší soud v rozh. č. 3005, 4174, 4248, 4136, 4964 Sb. n. s., viz i Trnkův Přehled č. 1357, 1364). Podle něho rozhodují ovšem konkrétní okolnosti, ale zásadně vyznívá judikatura tak, že hrubou nedbalostí je pouze zvlášť těžké porušení povinné bedlivosti, jehož neblahé následky bylo možno bez námahy předvídati a jehož se bylo lze snadno vyvarovati. Dráha resp. její úředník nemohl předvídati, zda a jaké následky bude mítí vydání zboží Františku Ch. Znal-li právě poměry Františka Ch., nemohl předpokládati, že mu někdo dává zboží na úvěr, a nemohl ani při největší bedlivosti viděti v připojení jména Jaroslava S. onu jedinou záruku, již se žalující firma domnívala snad mítí. Kdyby tu i byla nějaká nedbalost, nemohlo by jíti o nedbalost hrubou již proto, že její příčina vždy záležela v tom, že žalující firma nedbala péče ukládané jí jak čl. 282 obch. zák., tak čl. 48 § 1 a 49 ž. př. ř. Nelze proto již podle toho, co svrchu vyloženo, vyhověti odvolání žalující firmy.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolací soud neshledal zákonného důvodu, aby rozsudek odvolacího soudu byl změněn nebo zrušen (§ 510 c. ř. s. ve znění čl. I č. 3 zák. č. 251/1934 a čl. I zák. č. 314/1936 Sb. z. a n.). K vývodům dovolání se podotýká jen toto:

Dovolatelka se snaží doličiti, že příjemci zásilky podle údajů nákladního listu byly dvě osoby a že tedy se dráha dopustila hrubé nedbalosti, když přes to, že projevila souhlas s označením dvou fyzických osob jako příjemců, doručila zásilku jen jedné z nich, po případě když příkaz jí takto podle nákladního listu udělený neodmítla z důvodu, že jej nelze provést. Tyto vývody však nejsou oprávněny. Označení příjemce v nákladním listě je takové, že žalovaná dráha mohla pokládati za označeného příjemce přepravovaného zboží firmu, takže nebyla povinna vyžádati si změny příkazu žalující firmy a nebylo pro ni také důvodu k odmítnutí příkazu. Že by žalovaná dráha byla chtěla převzítí závazek dodatí zboží proti ustanovení čl. 48 § 1 lit. a) ž. př. ř. místo jednomu příjemci dvěma příjemcům, to žalobkyně ani netvrdila, ani neprokázala. Dovolatelka dále dovozuje, že šlo v souzeném případě o hrubou nedbalost dráhy a snaží se to doličiti jednak poukazem na výsledky sporů v dovolacím spisu uvedených a jednak tím, že prý »dráha převzala dobrovolně a úmyslně zvláštní závazek nad přepravní řád, jenž ji zavazoval k obzvláštní opatrnosti podle občanského a obchodního zákona, kde pak i běžná neopatrnost je hrubou nedbalostí«. K vyvrácení těchto vývodů stačí uvést, že dráha — po případě její zaměstnanci — neměla podle přepravní smlouvy jiných povinností než vydati zboží podle čl. 63 § 1 ž. př. ř. příjemci označenému na nákladním listě, takže, byla-li zásilka vydána prvé z fyzických osob tam uvedených, nelze v tom spa-

třovati hrubou nedbalost dráhy po případě přednosty stanice určení, jehož povinností nebylo, aby zkoumal i platební schopnost příjemce zboží.

Čís. 16478.

Člen stavebního družstva, který složil stavební zálohu na byt, odpovídající velikosti a jakosti určitého bytu, jest oprávněn se domáhati na družstvu vrácení toho, oč zaplatil více na záloze, najal-si se souhlasem družstva od něho později na místě dřívějšího bytu jiný byt, na který připadá menší stavební záloha než na byt dřívější.

(Rozh. ze dne 10. listopadu 1937, Rv I 1188/36.)

Žalobkyně, která se stala roku 1927 členkou žalovaného stavebního a bytového družstva v P., najala si tehdy v jeho činžovním domě na K. V. byt, na který složila stavební zálohu 24.000 Kč. Roku 1933 přestěhovala se do jiného menšího bytu téhož družstva v B. Tvrdíc, že se její složená stavební záloha ztenčila konanými srážkami na 20.160 Kč a že stavební záloha připadající na její nový byt činila pouze 8.688 Kč, domáhá se vrácení difference 11.472 Kč. Soud první stolice uznal podle žaloby. Odvolací soud zamítl žalobu. Důvody: Prvý soud vyhověl žalobě, zjistiv, že podle § 23 stanov přijímá žalované družstvo úsporné zúročitelné vklady pouze od těch členů, kteří hodlají nabýti vlastního rodinného domu, a že se jen ty vklady pokládají za nevypověditelnou zálohu stavební. Ježto pak není sporu o tom, že smluvci nespjedenali čekatelskou smlouvou, jest podle názoru prvního soudu vybírání stavební zálohy od člena, který nehodlá vystavěti vlastní domek, podle stanov neplatné a žalované družstvo jest povinno zažalovanou částku žalobkyni vrátiti. Odvolací soud však neshdílí tento právní názor soudu první stolice. Předem neobsahuje § 23 stanov žádného ustanovení, že by se jen úsporné zúročitelné vklady pokládaly za nevypověditelnou stavební zálohu, takže jde o pouhou dedukci prvního soudu resp. nesprávný výklad dotčeného předpisu stanov. Stanovy obsahují sice ustanovení, že se vklad pokládá za nevypověditelnou stavební zálohu, avšak pouze tehdy, přistoupí-li družstvo ke stavbě vlastního (rodinného) domu, v kterémžto případě poukazuje § 23 stanov na další ustanovení § 2 stanov. Mezi stranami je nesporné a nepotřebuje tudíž důkazů, že žalobkyně je členkou žalovaného družstva, že si najala původně byt v činžovním domě žalovaného v P. XII., že nehodlala stavěti vlastní rodinný dům, že při uzavření nájemní smlouvy složila u žalovaného družstva hotově částku 24.000 Kč, že dala z uvedeného bytu i vkladu 6. dubna 1933 výpověď, že si pak najala od žalovaného družstva menší byt v nájemním domě v P.-B. s menším vkladem a že se žalobou domáhá vrácení rozdílu obou vkladů. Podle názoru odvolacího soudu jde v souzené věci zřejmě o stavební zálohu podle § 2 stanov, která je zásadně nevypověditelná, úrokuje se a umořuje procentuálně podle směrníc, jež ustanovuje valná hromada žalovaného družstva ve smyslu zákona o sta-